

ХРИСТИЯНСЬКІ МОТИВИ В ІСЛАМІ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ, ІСТОРІОСОФІЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ

Актуальність даної теми на сьогодні полягає в тому, що після краху комуністичної ідеології, який сприяв духовному відродженню народів з різними віросповіданнями, виникла потреба об'єктивного вивчення історії релігій, зокрема, монотеїстичних, тлумачення законів Священних книг з використанням герменевтичних методів.

Дослідження проблеми щодо біблійних мотивів у релігії Ісламу створювало б умови правильного розуміння співвідношення ісламської та християнської духовності.

Багато важливих принципів є суцільними для Християнства і Ісламу: загальних переконань, духовних цінностей, моральних засад, законів етики тощо, котрі засуджують надмірну гордовитість, гнів, лицемірство, пияцтво, наклепництво, хабарництво, вбивство тощо і прославляють любов, милосердя, філантропізм, повагу до старших, рівність перед Господом, справедливість, поміркованість та ін.¹

Говорячи про саме поняття релігія, слід зазначити, що даний термін за Ісламом означає: "Визнання законів Всевишнього, згідно з якими зрілі, розумні люди за власним бажанням стають щасливими у земному і потойбічному житті"². А значення слова "вірування" пояснюється "вірити душею в правдивість законів, посланих Аллагом за посередництвом пророка Мугаммеда (Мир Йому), а також підтвердити цю віру словами та діями"³. Йдеться про міцну віру, яка є джерелом духовності, людського благополуччя і щастя.

З історії Ісламу відомі факти доброзичливого ставлення християнських священиків до появи цієї монотеїстичної релігії. Наведено деякі приклади: в молодості пророк Мугаммед (Мир Йому) під час подорожі до Сирії по дорозі в селище Бусра зустрівся з священиком на ім'я Багіра, який побачив у ньому ознаки останнього посланця Всевишнього⁴. Пізніше, в 610 р., коли сталося Откровення, тобто йому з'явився ангел Гавриїл і передав перші святі послання, котрі починаються словами: "Читай від імені Творця Господа Аллага..." Коли Пророк зустрівся біля Ка'аби з християнином Варакою Невфелем (двоюрідним братом його дружини Хадіжи), знавцем Біблії, то розповів про те, що сталося. У відповідь Варака Н сказав: "Ти об'явлений пророком людства...", пояснив, як важко буде проповідувати нову релігію, і пообіцяв, що буде молитися і підтримувати його⁵.

Зі згаданих історичних фактів можемо зробити висновок, що на початковому етапі розвитку релігії Ісламу мали місце толерантні стосунки з християнством. Дана концепція випливає і з основних принципів Ісламу, зокрема віра в єдиного Бога, його пророків, ангелів, Святі книги*, Судний День та ін.

Важливо зазначити, що в Святій книзі Кур'ан з великою симпатією розповідається про Діву Марію (Мер'єм) та її сина Ісуса (Іса), як посланця Господа Бога, його народження і чудеса. Наведемо уривки з Кур'ану щодо походження Ісуса (Мир Йому): "Люди Святої книги**! Будьте поміркованими у своїй релігії та говоріть про Всевишнього тільки істину! Месія Ісус, син Марії є

лише посланцем Бога ...⁶. В 72 аеті 5 сури підкреслюється звертання Ісуса Христа (Мир йому) до народу Ізраїля: "... Поклоняйтесь Аллагу, Господу моему і Господу вашому ... а далі в цьому ж аеті засуджується прирівнювання до Бога⁷. В 19 сурі, яке було ниспослано в 615 р., докладно розповідається про розмову Діви Марії з архангелом Гавриїлом, зачаття її від Святого Духа, обставини народження Ісуса Христа (Мир Йому), який, будучи ще дитиною, промовляв: "Я є рабом Божим. Він дарував мені Писання та визначив мене Пророком ...".

Далі розглядаються питання співвідношення названих релігій. Слід відзначити, що перше найпоетичніше суре Кур'ану "Фатіга" або "Відкриваючи книгу" є розповсюдженою і популярною молитвою, так само як "Отче наш" у християн при звертанні до Бога.

Для порівняння надаємо повний текст цих молитв:

В ім'я милостивого і милосердного Аллага^{***}

- 1) Хвала Аллагові - Господові світів;
- 2) Милостивому, милосердному;
- 3) Цареві у День Суду!
- 4) Тобі ми поклоняємося й просимо допомоги!
- 5) Веди нас дорогою прямою;
- 6) Дорогою тих, кого ти ошчасливив;
- 7) А не тих, котрі перебувають у гніві, чи заблукали (О Господи!)⁹

Отче наш, що на небі!
Нехай святиться ім'я Твоє,
Нехай прийде Царство Твоє,
Нехай буде воля Твоя,
Як на небі, так і на землі.

Незважаючи на те, що існує теологічна полеміка між Ісламом і Християнством стосовно відмінностей у світоглядах таких доктрин, як "Трійця", "Вічне прокляття" та ін., для послідовників цих двох релігій є чимало спільних переконань, моральних цінностей, джерелом котрого є віра в єдиного Господа Всевишнього, вчення Ісуса Христа і пророка Мугаммеда (Мир їм). В Кур'ані сказано: "... Ми увірували в те, що ниспослано нам і ниспослано Вам. Наш Бог і Ваш Бог єдиний. Ми з тих, які поклоняються

* В т.ч. в Ісуса Христа (Мир Йому) та Біблію.

** В Кур'ані іудеї та християни називаються людьми Святої книги (араб. Ehl-i Kitb), тобто Біблії. У даному випадку йдеться про звертання Бога до християн.

*** Будь-яке суре розпочинається зі звертання до Аллага.

Хліба нашого щоденного
дай нам на кожний день.
І прости нам наші гріхи,
бо й самі ми прощаємо кожному
боржникові нашому.
І не введи нас у випробування,
але визволи нас від лукавого!¹⁰

Йому. (У такому випадку між нами немає різниці. Всі відмінності є результатом домислів та страху)¹¹.

Підсумовуючи сказане, слід підкреслити, що саме об'єктивне вивчення історії Християнства та Ісламу є основою історіософічного осмислення взаємовідносин та кращого розуміння в текстах названих Святих книг. Такий науковий підхід створив би умови для розв'язання міжрелігійних питань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сюзан Ханиф. Что должен знать каждый об Исламе и мусульманах. – К., 1993. – С.218; Жуковський В. Християнські моральні цінності у вихованні духовності підростаючого покоління //Християнство і духовність (Збірник матеріалів другої міжнародної конференції, присвяченої 2000-річчю Різдва Христового). – К., 1998.
2. Yazıcı S. Temel Din Bilgiler. Eski-ehir (Туреччина), 1995. – С.5.
3. Op.cit. – С.12.
4. Ali Himmət Berki, Osman Keskioglu. – Hazreti Muhammed. – Ankara, 1986. – С.42.
5. Op.cit. – С.61.
6. Kur'an – Kerim ve Yce Meli (Prof. Dr. Sleyman Ate). – Istanbul, 1975, 1995. Sre:4 (171). – С.104.
7. Op.cit., sre:5 (72). – С.119.
8. Op.cit. Sre: 19 (29-33). – С.305-306.
9. Op.cit. Sre:1 (107). – С.1.
10. Біблія. Євангеліє від св.Луки 11. – С.1282. (Ювілейне видання з нагоди тисячоліття християнства в Україні, 988-1988).
11. Kur'an – Kerim. sre:29 (46).

Людмила ТУТІК (Дніпропетровськ)

РЕФОРМА ЦЕРКОВНОГО БОГОСЛУЖІННЯ М.ЛЮТЕРА (МУЗИЧНИЙ АСПЕКТ)

Одним із важливих напрямів реформаторської діяльності М.Лютер вважав зміну системи католицького богослужіння, в тому числі його музичного супроводу. За задумом реформатора, музичний супровід повинен був наблизити протестантську віру до широких верств населення Німеччини. Традиційно в католицькому богослужінні використовувалися орган та релігійний спів під загальною назвою григоріанський хорал (кантус фірмус), який виконувався латинською мовою в стилі псалмодичного співу професійними співаками (чоловічим хором), одноголосно (в унісон), інтонаційно та ритмічно вирівняно. Католицька церква канонізувала григоріанський хорал, як важливу частину свого богослужіння, ще з часів папи Григорія I (помер у 604 р.).

Основу музичної реформи М.Лютера становить заміна григоріанського хоралу на протестантський. Музичну реформу Лютер здійснював, широко використовуючи надбання німецької музичної культури XV– початку XVI ст.

Опубліковані джерела свідчать, що вже в той час німецькі композитори збирали й записували народні мотиви, прикладами яких можна назвати Ростокський і Лохеймський збірники пісень. Досить високого рівня досягла